

РЕШЕНИЕ

№ 819

гр. София , 13.07.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 4-ТИ ГРАЖДАНСКИ в публично заседание на седемнадесети май, през две хиляди двадесет и първа година в следния състав:

Председател:	Нели Куцкова
Членове:	Яна Вълдобрева Мария Яначкова

като разгледа докладваното от Нели Куцкова Въззивно гражданско дело № 20211000500354 по описа за 2021 година

Производството е образувано по въззивната жалба на ДЪРЖАВАТА, представлявана от МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ, подадена срещу решението на Софийския градски съд, I Гражданско отделение, 4 състав, постановено на 29.09.2020 г. по гр. дело № 16 230/2018 г., с което държавата е осъдена на осн. чл.49 във връзка с чл.45 от ЗЗД и на осн. чл. 86 от ЗЗД да заплати на „ЦИД- АТЛАС“ ООД сумата 36 318,43 лева, представляваща такса по чл. 35а от ЗЕВИ; сумата 10 747,04 лева, представляваща мораторна лихва върху главницата за периода 01.01.2016 – 30.11.2018 г., както и лихва върху главницата, начислявана от датата на подаване на исковата молба /03.12.2018 г./ до окончателното изплащане на сумата.

Във въззивната жалба се твърди на първо място, че решението на градския съд е недопустимо поради липса както на процесуалноправна, така и на материалноправна легитимация на държавата, представлявана от министъра на финансите, да отговаря за обезщетение за вреди, настъпили вследствие на законодателната дейност на Народното събрание. Излагат се съображения, че пасивно легитимиран ответник би следвало да бъде Народното събрание, което е самостоятелен правен субект. Цитира се практика на СРС и СГС и САС в този смисъл.

На второ място, при условията на евентуалност – ако въззивният съд приеме, че решението е допустимо, се излагат доводи, че същото е неправилно, тъй като държавата няма качеството на възложител на работа на НС и народните представители.

Поддържа се, че актовете и действията на НС във връзка с осъществяваната законодателна дейност нямат характер на подзаконови нормативни актове, нито подлежат на контрол за законосъобразност, т.е., изначално не отговарят на условието на чл.7 от Конституцията на Република България – незаконни актове и действия. Прави се извод, че държавата не може да носи имуществена отговорност и за приемането на противоконституционни закони.

Твърди се също, че неправилно съдът е приел, че е налице противоправно бездействие от страна на НС, което е следвало да преуреди последиците от действието на процесните разпоредби по реда на чл.22, ал.4 от ЗКС. Излагат се доводи, че правните последици, които възникват от решението на КС се свеждат до обстоятелството, че с влизане в сила на решението на КС, такса по чл.35а от ЗЕВИ спира да се начислява.

Оспорват се изводите на градския съд, че е налице противоправно поведение на народните представители като се посочва, че решението е немотивирано и не са обсъдени елементите на непозволеното увреждане по смисъла на чл.49 и чл.45 от ЗЗД.

Иска се обезсилване на решението поради неговата недопустимост, а при условията на евентуалност – неговата отмяна и отхвърляне на искове.

В жалбата се съдържа и искане, че ако настъпят условията за произнасяне по евентуално предявените икове, те също да бъдат отхвърлени – по съображенията за неоснователност, съдържащи се в отговора на исковата молба.

Въззиваемият ищец „ЦИД-АТЛАС“ ООД чрез своя процесуален представител оспорва жалбата. В подадения срещу нея отговор се излагат подробни съображения за допустимостта на предявените икове като се цитира съдебна практика, съгласно която, когато отговорността на държавата не може да се реализира по реда на специалния закон /ЗОДОВ/, тя следва да се ангажира по реда на чл.49 от ЗЗД и съгласно чл.7 от КРБ отговорността е на държавата, а не на отделните нейни органи и длъжностни лица.

Оспорват се и оплакванията на жалбоподателя за неправилност на първоинстанционното решение като се привеждат доводи в подкрепа на приетото от СГС, че са налице предпоставките на чл.49 от ЗЗД за ангажиране на отговорността на държавата.

Иска се потвърждаване на решението на СГС.

И двете страни претендират присъждане на разноски за въззивната инстанция.

Софийският апелативен съд, след като обсъди събраните по делото доказателства и като взе предвид доводите и възраженията на страните, намира следното:

Първоначално осъдителните искове са били предявени срещу Народното събрание, министъра на финансите и Комисията за енергийно и водно регулиране. С определение от 24.10.2019 г. градският съд е прекратил производството по отношение на НС и КЕВР. Това определение не е било обжалвано и е влязло в законна сила.

Предявените искове са обективно съединени при условията на евентуалност на различни правни основания: непозволено увреждане поради нарушаване на чл.4, §3, ал.2 от ДЕС или по чл.49 от ЗЗД във връзка с чл.7 от КРБ; неоснователно обогатяване по смисъла на чл.55, ал.1 от ЗЗД и неоснователно обогатяване по смисъла на чл.59 от ЗЗД.

От приложения към исковата молба „Договор за изкупуване на електрическа енергия, произведена от възобновяем енергиен източник“ № 77 се установява, че на 13.04.2009 г. между „ЦИД-Атлас“ ООД като производител и „ЕОН България продажби“ АД за срок от 15 години е бил сключен договор за продажба на енергия от вятърна централа ВЯЕЦ „Вранино I“. В договора е записано, че цената на продажба на електрическата енергия е регулирана и се определя от ДКЕВР.

С писмо от 15.01.2014 г. „Енерго-Про продажби“ АД е уведомило производителите на енергия от възобновяеми източници, че по силата на приети от НС промени в Закона за енергията от възобновяеми източници /ЗЕВИ/ е въведена 20 % такса за производство на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия. В тази връзка производителите са уведомени, че считано от 01.01.2014 г., при заплащане на дължимите суми за изкупена електрическа енергия, „Енерго-Про продажби“ АД ще удържа дължимата такса.

По делото не се спори, че тази такса е била удържана до 10.08.2014 г., когато е влязло в сила Решение № 13/31.07.2014 г. на Конституционния съд, постановено по конст. дело № 1/2014 г.

С цитираното решение КС е обявил за противоконституционни точки 2 и 3 от §6 от ЗР на Закона за държавния бюджет за 2014 г., с които са създадени чл.35а, ал.1,2 и 3, чл.35б, ал.1, 2, 3 и 4 и други от ЗЕВИ. Според КС, *„Безусловно законодателят е длъжен да предостави еднакви гаранции на всички стопански субекти – физически и*

юридически лица, както за българските, така и за чуждестранните инвеститори. Законодателната закрила следва да се осъществява срещу ограничаването на инвестициите и на стопанската дейност от страна на държавата. Следователно разпоредбите на чл.35а, ал.3 ЗЕВИ, с които се въвежда "такса" за производство на електрическа енергия от вятърна и слънчева енергия и се задължават производителите на такава енергия с "таксата" по чл. 35а, ал. 1, влизат в конфликт с чл.19, ал.3 от Конституцията. Последната разпоредба е с характер на конституционно установена гаранция на инвестициите и на свободната стопанска дейност в страната. След като законодателят насърчава инвестициите и стопанската дейност, той същевременно с това трябва да създаде режим, който да защитава легитимно инвестициите, които се правят или са направени от български и чуждестранни физически и юридически лица, за да функционира нормално икономическата система.“

В представеното от ищеца писмо, изходящо от „Енерго-Про продажби“ АД и адресирано до управителя на „ЦИД-Атлас“ ООД, е посочено, че за периода 01.01.2014 – 10.08.2014 г. „Енерго-Про продажби“ АД е удържало такса в размер на 36 318,43 лева, която сума е внесена в държавния бюджет. Това писмо не е оспорено от ответната страна, включително и че удържаната от производителя такса е постъпила в държавния бюджет. Не се спори и относно размера на мораторната лихва върху горната сума за процесния период.

С оглед на горните доказателства, въззивният съд намира следното:

Пред настоящата инстанция страните спорят по въпросите: Допустим ли е иск срещу държавата, представлявана от министъра на финансите за вреди, претърпени от законодателна дейност и следва ли държавата да носи отговорност за вреди, причинени от приложението на противоконституционен закон.

На първо място, по силата на чл.7 от КРБ държавата отговаря за вредите, причинени от незаконни актове или действия на Народното събрание, като държавен орган и на народните представители, като длъжностни лица. В гражданско-правните отношения /за разлика от публичните такива/ държавата действа като равноправен правен субект. По силата на чл.31 от ГПК, в гражданския процес държавата са представлява от министъра на финансите, освен когато в закон е предвидено тя да бъде представлявана от друг държавен орган /процесуален субституент/. Поради това държавата е пасивно легитимирана да отговаря за вредите, които евентуално са били причинени от действията на определен държавен орган – в случая Народното събрание.

Освен по искове за непозволено увреждане, държавата е пасивно легитимирана

да отговаря и по искове за неоснователно обогатяване – отново в качеството си на равнопоставен гражданскоправен субект.

По делото не се спори, че исковата сума в размер на 36 318,43 лева, която е била удържана като такса по силата на противоконституционната разпоредба от доставчика на електроенергия „Енерго-Про продажби“ АД за сметка на производителя на енергия „ЦИД-Атлас“ ООД, е постъпила в държавния бюджет по силата на чл.35б, ал.1-4 от ЗЕВИ.

Настоящият съдебен състав обаче намира, че в случая не е налице непозволено увреждане, както е приел градският съд, а е налице неоснователно обогатяване на държавата за сметка на производителя на електроенергия. На съда е известна практика на ВКС, в която се приема, че приемането на противоконституционна правна норма представлява деликт, извършен от законодателния орган на държавата /решение № 71 от 06.04.2019 г., постановено по гр. дело № 3804/2019 г. на ВКС, IV г.о.; решение № 207 от 06.01.2021 г., постановено по гр. дело № 4662/2019 г. на ВКС, III г.о./.

Въззивният съд – за разлика от първоинстанционния, намира, че спорът следва да бъде разгледан от гледна точка на законовата забрана за неоснователно обогатяване.

По основателността на исковете с правно основание чл.55, ал.1 /съответно чл.59, ал.1/ от ЗЗД, жалбоподателят препраща към аргументите си, изложени в отговора на исковата молба. В този отговор министърът на финансите излага становище, че не е налице неоснователно обогатяване, тъй като таксите са постъпили в бюджета на държавата в изпълнение на действащо законодателство – т.е., на валидно правно основание, а решението на КС има действие само занапред. Поради това според жалбоподателя, и евентуално съединените искове са неоснователни.

С оглед на задължителното тълкуване на чл.151, ал.2 от Конституцията, дадено в РКС № 3/28.04.2020 и препращащото към него РКС № 4/14.05.2020 г., настоящият състав на въззивния съд намира следното:

Исковата молба е подадена в съда на 03.12.2018 г., след приемане на цитираното РКС № 13/31.07.2014 г., с което е обявена за противоконституционна разпоредбата на чл.чл.35а, ал.1, 2 и 3, чл.35б, ал.1, 2, 3 и 4 и други от ЗЕВИ. Таксата, дължима по силата на противоконституционната разпоредба, е била внесена в бюджета на държавата за периода, предшестваш този на постановяване на РКС № 13/31.07.2014 г. Следователно, в случая се касае за материални правоотношения, приключили преди постановяване на

цитираното конституционно решение. Т.е., не е налице хипотезата на заварени от решението на Конституционния съд неприключени правоотношения или правоотношения, предмет на висящи съдебни производства, по които противоконституционният закон не се прилага.

По въпроса за действието на решение № 13/31.07.2014 г. на КС, с което е обявена несъвместимостта на чл.35а и сл. от ЗЕВИ с Конституцията и с оглед тълкуването на КС в неговото Решение №3/28.04.2020 г., по конкретния спор настоящият съдебен състав споделя тезата на ВКС, съдържаща се в множество решения, постановени по реда на чл.290 от ГПК, а именно: Правилото на чл.151, ал.2, изр.3 от Конституцията на РБ, че решенията на КС действат занапред, не е абсолютно и от него има изключения, които могат да се обосноват с цялостната конституционна уредба. Чл.150, ал.2 от Конституцията предвижда, че върховните съдебни инстанции, когато установят несъответствие между закона и Конституцията, са длъжни да спрат производството по висящите пред тях дела до произнасянето на КС – с цел да се предотврати постановяването на съдебен акт, основан на противоконституционна разпоредба. Както е прието в Решение № 84/10.06.2021 г., постановено по касационно гр. дело № 2696/2020 от III г.о. на ВКС, „Когато спорът е основан на закон, обявен за противоконституционен с решение на КС, съдът по иска е длъжен да приеме, че законът е негоден /невалиден/ регулатор на обществените отношения и в никой момент не се прилага, респ. не е следвало да бъде приложен. Това важи за неприключените правоотношения и за приключените правоотношения, когато Народното събрание не е изпълнило задължението си да ги преуреди в съответствие с КРБ /чл.22, ал.4 ЗКС/. Важи за всяко съдебно производство, независимо дали е образувано преди или след влизане в сила на решението на КС“. В същия смисъл са и решение № 184 от.21.01.20121 г., постановено по касационно гр. дело № 2686/2019 г. на ВКС, IV г.о.; решение № 22 от 18.02.2021 г., постановено по касационно гр. дело № 664/2019 г. на ВКС, III г.о. и др.

След като в конкретния случай таксата е била удържана в изпълнение на „негодна, невалидна“ правна норма, то следва, че процесната сума е получена от държавата при начална липса на основание – първата хипотеза на чл. 55, ал.1 от ЗЗД.

С оглед на изложеното, въззивният съд намира, че решението на СГС следва да бъде отменено в частта, с която искът на „ЦИД-Атлас“ ООД е бил уважен на осн. чл.49 във връзка с чл.45 от ЗЗД. Вместо това следва да се постанови решение, с което искът да бъде уважен на осн. чл.55, ал.1, хипотеза първа от ЗЗД.

Понеже като краен резултат в полза на ищеца се дължат сумите, присъдени с

първоинстанционния съдебен акт, решението на СГС не подлежи на изменение в частта за разноските. Не подлежи на изменение и в тази част, с която е оставен без разглеждане съединеният при условията на евентуалност иск с правно основание чл.59 от ЗЗД.

С оглед изхода на въззивното производство, в полза на въззиваемия ищец се дължат разноските за настоящата инстанция. Същите са документирани в размер на 2 400 лева – заплатено адвокатско възнаграждение с начислен ДДС. От представителя на държавата е направено възражение за прекомерност на адвокатското възнаграждение. С оглед размера на уважените искове /за общо 47 065,47 лева/ минималният размер на адвокатското възнаграждение, изчислено по реда на чл.7, ал.2, т.4 от Наредба № 1/2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения, възлиза на 1 942 лева. Договореното и заплатено възнаграждение без ДДС е 2 000 лева – почти минималното по наредбата. Следователно, възражението за прекомерност се явява неоснователно.

Воден от горното, Софийският апелативен съд

РЕШИ:

ОТМЕНЯ решението на Софийския градски съд, I Гражданско отделение, 4-ти състав постановено на 29.09.2020 г. по гр. дело № 16 230/2018 г. В ЧАСТТА, с която ДЪРЖАВАТА, ПРЕДСТАВЛЯВАНА ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ е осъдена да заплати на „ЦИД АТЛАС“ ООД сумата 36 318, 43 лева на осн.чл.49 във връзка с чл.45 от ЗЗД, както и сумата 10 747,04 лева на основание чл. 86 от ЗЗД И ВМЕСТО НЕГО ПОСТАНОВЯВА:

ОТХВЪРЛЯ ИСКА на „ЦИД АТЛАС“ ООД, предявен на осн.чл.49 във връзка с чл.45 от ЗЗД срещу ДЪРЖАВАТА, ПРЕДСТАВЛЯВАНА ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ.

ОСЪЖДА ДЪРЖАВАТА, ПРЕДСТАВЛЯВАНА ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ, да заплати на „ЦИД АТЛАС“ ЕООД с ЕИК 825024892, със седалище и адрес на управление г. Пловдив, ул. „Капитан Райчо“ № 73а, със съдебен адрес гр. ***, бул. „***“ № 7, ет.1, ап.1 – адв. А. А. сумата **36 318,43 лева** /тридесет и шест хиляди, триста и осемнадесет лева и 43 ст./, представляваща удържана без основание такса по чл. 35а от ЗЕВИ и на осн. чл.55, ал.1, хипотеза първа от ЗЗД; сумата **10 747,04** /десет хиляди, седемстотин четиридесет и седем лева и 04 ст./, представляваща мораторна лихва върху главницата от 36 318,43 лева за периода 01.01.2016 – 30.11.2018 г. и на

осн. чл.86 от ЗЗД, както и законна лихва върху главницата, начислявана от датата на подаване на исковата молба /03.12.2018 г./ до окончателното изплащане на сумата.

ОСЪЖДА ДЪРЖАВАТА, ПРЕДСТАВЛЯВАНА ОТ МИНИСТЪРА НА ФИНАНСИТЕ, да заплати на „ЦИД АТЛАС“ ЕООД с ЕИК 825024892, със седалище и адрес на управление г. Пловдив, ул. „Капитан Райчо“ № 73а, със съдебен адрес гр. ***, бул. „***“ № 7, ет.1, ап.1 – адв. А. А. направените разноси за производството пред Софийския апелативен съд в размер на **2 400** /две хиляди и четиристотин/ лева.

Решението подлежи на обжалване с касационна жалба пред Върховния касационен съд на Република България в едномесечен срок от връчването му, при спазване на изискванията на чл.280 и чл.284 от ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____